

Anonymiseret version

Oversættelse

C-530/19 – 1

Sag C-530/19

Præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

11. juli 2019

Forelæggende ret:

Oberster Gerichtshof (øverste domstol) (Østrig)

Afgørelse af:

17. juni 2019

Sagsøgt, indstævnt og appellat:

NM som kurator i insolvensbehandlingen af NIKI Luftfahrt GmbH's formue

Sagsøger, appellat og indstævnt:

ON

Oberster Gerichtshof har som appelret [udelades] i sagen mellem sagsøgeren ON, Guttaring, [udelades] og sagsøgte NM, advokat, Wien [udelades], som kurator i insolvensbehandlingen af NIKI Luftfahrt GmbH's formue, vedrørende anerkendelse af fordringer i insolvensboet [udelades], betaling af 18 916,51 EUR samt renter og omkostninger og anerkendelse [udelades], i sagen om [udelades] sagsøgte appel af afgørelse af 14. februar 2019 truffet af Oberlandesgericht Wien (den øverste regionale domstol i Wien) som appelinstant, [udelades] hvorved dom af 21. november 2018 ved Landesgericht Korneuburg (den regionale domstol i Korneuburg) [udelades] efter appel fra sagsøgeren blev ophævet, og sagen blev hjemvist til retten i første instans med henblik på yderligere retsmøder og fornyet afgørelse, i lukket retsmøde truffet følgende [org. s. 2]

Afgørelse

I Den Europæiske Unions Domstol forelægges i henhold til artikel 267 TEUF følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

1. Hæfter et luftfartsselskab, som i henhold til artikel 5, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 261/2004 skal tilbyde bistand i overensstemmelse med denne forordnings artikel 9, stk. 1, litra b), i henhold til denne forordning for skader opstået i forbindelse med, at en passager er kommet til skade som følge af uagtsomhed fra medarbejdere ved det hotel, som luftfartsselskabet har stillet til rådighed?

2. Såfremt spørgsmål 1 besvares benægtende:

Er luftfartsselskabets forpligtelse i henhold til artikel 9, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 261/2004 begrænset til at finde et hotel til passageren og udrede udgifterne til opholdet, eller skylder luftfartsselskabet opholdet som sådan?

II. Sagen udsættes i henhold til § 90a, stk. 1, i Gerichtsorganisationsgesetz (lov om domstolenes organisation) på modtagelsen af den præjudicielle afgørelse.

Præmisses:

A. Faktiske omstændigheder

Den sagsøgte advokat er kurator i insolvensbehandlingen af et østrigsk luftfartsselskab. Dette selskab skulle i henhold til en pakkerejseaftale gennemføre en flyvning fra Mallorca til Wien for sagsøgeren, som er bosat i Østrig [org. s. 3]. Som følge af aflysningen af denne flyafgang blev der foretaget en ombookning til næste aften. Derfor skulle selskabet i henhold til artikel 5, stk. 1, litra b), sammenholdt med artikel 9, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 261/2004 tilbyde et hotelophold. Denne forpligtelse opfyldte selskabet ved at indlogere sagsøgeren på et lokalt hotel.

Sagsøgeren bruger kørestol. Den følgende dag foretog hun en spadseretur med sin mand, der skubbede hende i kørestolen. Ved hjemkomsten til hotellet satte kørestolens forhjul sig fast i en sprække i asfalten i vejen. Sagsøgeren faldt forlæns ud af kørestolen og kom alvorligt til skade.

B. Parternes anbringender og påstande

Sagsøgeren har nedlagt påstand om compensation. Dels har hun nedlagt påstand om anerkendelse af det krav om compensation, som hun har anmeldt i insolvensbehandlingen som fordring i insolvensboet, men som kuratoren har bestridt, og dels har hun nedlagt påstand om, at kuratoren idømmes at betale compensation, idet der ellers foretages udlæg i dækningsbeløbet i luftfartsselskabets ansvarsforsikring. Hun har gjort gældende, at uheldet skete på hotellets område og at hotelejerens ansatte har handlet uagtsomt, idet de hverken har fjernet eller på anden vis afsikret sprækken i vejen.

Sagsøgte har gjort gældende, at det hverken af forordning (EF) nr. 261/2004 eller af national lovgivning følger, at luftfartsselskabet hæfter for uagtsom adfærd fra hotelejerens ansatte. Tværtimod er forordningen ifølge sagsøgte til hinder for en sådan hæftelse, eftersom [org. s. 4] luftfartsselskabets forpligtelser er begrænset til at tilbyde indkvartering. En hæftelse baseret på national lovgivning vil udstrække luftfartsselskabets ansvar for langt. Desuden har hotelmedarbejderne ifølge sagsøgte ikke handlet uagtsomt; sagsøgeren skal bevise, at sprækken befandt sig på hotellets område og ikke var afsikret.

C. Retsforhandlingernes forløb

Retten i første instans gav ikke sagsøgeren medhold i søgsmålet. Sagsøgeren kunne ifølge retten ikke udlede nogen ret til kompensation af forordning (EF) nr. 261/2004, eftersom luftfartsselskabet kun er forpligtet til at tilbyde indkvartering; heraf følger ikke nogen hæftelse for følgeskader som følge af påstået uagtsom adfærd fra hotelmedarbejderne. Heller ikke national lovgivning kan danne grundlag for nogen ret til kompensation, eftersom der ikke har bestået noget kontraktforhold mellem sagsøgeren og luftfartsselskabet, og der uden for kontraktforhold kun hæftes i begrænset omfang for medhjælpere; for så vidt havde sagsøgeren ifølge retten ikke gjort noget gyldigt anbringende gældende. På grund af denne retsopfattelse foretog retten i første instans ikke nogen konstateringer vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt uheldet var sket på hotellets område, og hvorvidt hotelmedarbejderne havde udvist uagtsomhed.

Appelretten ophævede denne dom og hjemviste sagen til retten i første instans til fornyet afgørelse.

Det transporterende luftfartsselskab var ifølge retten i det konkrete tilfælde forpligtet til at tilbyde bistand i henhold til artikel 9, stk. 1, litra b), i forordning nr. 261/2004. Såfremt det ikke havde opfyldt denne forpligtelse, skulle det yde sagsøgeren passende og rimelig kompensation for de udgifter, som måtte opstå i denne forbindelse. Denne [org. s. 5] ret følger som en konsekvens af misligholdelse af den nationale lovgivning, som i henhold til artikel 12 i forordning (EF) nr. 261/2004 finder anvendelse sammen med forordningen. Det samme må gælde for det her påståede tilfælde af mangelfuld opfyldelse fra den hotelejer (henholdsvis dennes ansatte), som var engageret af luftfartsselskabet. En sådan mangelfuld opfyldelse danner ifølge retten grundlag for en ret til kompensation i henhold til national lovgivning, idet luftfartsselskabet i henhold til østrigsk lovgivning hæfter for uagtsom adfærd fra hotelmedarbejderne. Eftersom retten i første instans på grund af sin herfra afvigende retsopfattelse ikke havde foretaget nogen konstateringer vedrørende de nærmere omstændigheder ved uheldet, blev den omtvistede dom ophævet, og retten i første instans blev pålagt at foretage fornyet prøvelse.

Oberster Gerichtshof skal træffe afgørelse om sagsøgtes appel, hvormed hun har nedlagt påstand om stadfæstelse af dommen ved retten i første instans, som afviste

søgsmålet. Luftfartsselskabet har ifølge sagsøgte opfyldt sine forpligtelser i henhold til artikel 9 i forordning (EF) nr. 261/2004 ved at stille indkvartering gratis til rådighed. En anvendelse af national ret baseret på artikel 12 i forordning (EF) nr. 261/2004 bør ikke medføre, at luftfartsselskabet i sidste ende pålægges mere vidtgående forpligtelser. Dette er imidlertid en konsekvens af appelrettens opfattelse, eftersom luftfartsselskabet for at undgå at hæfte er nødsaget til at undersøge de hoteller, som det tilbyder. Desuden er appelrettens oplysninger om national lovgivning ifølge sagsøgte af nærmere anførte grunde ukorrekte.

D. Retsgrundlag

1. Luftfartsselskabets forpligtelse til at yde bistand følger af disse bestemmelser i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 [org. s. 6] af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91:

Artikel 5: Aflysning

1. Hvis en flyafgang aflyses, skal berørte passagerer: [...]

b) tilbydes bistand af det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 9, stk. 1, litra a), og artikel 9, stk. 2 samt i tilfælde af omlægning af rejsen når det nye afgangstidspunkt med rimelighed kan forventes at være senest dagen efter det planlagte afgangstidspunkt, bistand som specificeret i artikel 9, stk. 1, litra b) og c) [...]

Artikel 9: Ret til forplejning og indkvartering

1. Når der henvises til denne artikel tilbydes passagererne gratis:

a) [udelades]

b) hotelophold

– hvis overnatning en eller flere nætter bliver nødvendig, eller

– hvis yderligere ophold ud over passagerens oprindelige hensigt bliver nødvendigt

[udelades]

2. Artikel 12, stk. 1, i forordning (EF) nr. 261/2004 bestemmer:

Artikel 12: Yderligere kompensation

1. Denne forordning indskrænker på ingen måde en passagers ret til yderligere kompensation. Kompensation i henhold til denne forordning kan fratrækkes en sådan yderligere kompensation. **[Org. s. 7]**

3. § 1313a i den østrigske Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (almene lovbog) bestemmer:

Den, der er forpligtet til en ydelse i forhold til en anden, hæfter over for denne for fejl begået af vedkommendes juridiske repræsentant såvel som af personer, som vedkommende benytter sig af ved opfyldelsen af forpligtelsen, som for fejl begået af vedkommende selv.

E. Begrundelse for den præjudicielle forelæggelse

1. Spørgsmål 1

1.1. Af ordlyden af forordning (EF) nr. 261/2004 følger i første omgang blot en forpligtelse for luftfartsselskabet til i de tilfælde, som omhandles i artikel 5, stk. 1, litra b), andet alternativ, at tilbyde hotelovernatning gratis. Domstolen har imidlertid afgjort, at misligholdelse af denne forpligtelse medfører, at flypassageren er berettiget til at kræve kompensation, som ikke kan betragtes som henhørende under »yderligere« kompensation (Domstolens dom C-83/10, *Sousa Rodriguez*, præmis 43 f.). Kompensationen må ikke overstige et omfang, som, i lyset af hver enkelt sags faktiske omstændigheder, er nødvendigt, passende og rimeligt med henblik på at kompensere luftfartsselskabets manglende forplejning og indkvartering (Domstolens dom C-12/11, *McDonagh*, præmis 51).

1.2. Ifølge afdelingen følger det entydigt af Domstolens argumentation, at der er tale om en ret, som er baseret på forordningen. Det er dermed ikke nødvendigt at henvise til et grundlag for denne ret i national lovgivning (dette er også den overvejende opfattelse i den nyeste tysksprogede litteratur [udelades] **[org. s. 8]** [udelades]).

1.3. Såfremt en misligholdelse af forpligtelsen til at tilbyde forplejning og indkvartering direkte på grundlag af forordningen medfører, at flypassageren har ret til kompensation, kan det ikke udelukkes, at et tilfælde af mangelfuld opfyldelse kan behandles på samme måde. Det kan derfor antages, at et luftfartsselskab, som skal tilbyde hotelovernatning, direkte på grundlag af forordningen er ansvarlig for en mangelfuld ydelse fra den hotelvirksomhed, som det har engageret.

1.4. Mod denne argumentation kan det imidlertid fremføres, at kompensationen for misligholdelse (se punkt 1.1.) skal betragtes som ækvivalent med den ikke leverede ydelse. Dermed er det nærliggende at gå ud fra, at der foreligger en (sekundær) ret, som er direkte baseret på forordningen, særligt da misligholdelse af den primære ret i modsat fald vil forblive EU-retligt ustraffet. Derimod drejer

det sig i tilfælde af mangelfuld opfyldelse om kompensation for skader, som er mere omfattende end udgifterne til indkvartering og dermed efter forordningens opbygning falder ind under forordningens artikel 12. I så fald skal en ret i denne forbindelse – med mindre en international aftale finder anvendelse – vurderes ud fra den anvendelige nationale lovgivning. **[Org. s. 9]**

1.5. Det kan dog ikke udelukkes, at Domstolen – f.eks. med henblik på at sikre, at alle luftfartsselskaber i EU opererer under harmoniserede betingelser (betragtning 4 til forordning (EF) nr. 261/2004) – sidestiller mangelfuld opfyldelse med misligholdelse, og at der ifølge Domstolen også i dette tilfælde foreligger en ret til kompensation, som er direkte baseret på forordningen. Punkt 1 i anmodningen om præjudiciel afgørelse skal afklare dette spørgsmål.

2. Spørgsmål 2

2.1. Såfremt hotelmedarbejdernes (hævdede) uforsvarlige adfærd ikke medfører nogen ret direkte baseret på forordningen, skal det undersøges, om der gælder en ret til kompensation som omhandlet i artikel 12 i forordning (EF) nr. 261/2004. Spørgsmålet om, hvorvidt dette er tilfældet, må afgøres på grundlag af internationale aftaler, som eventuelt måtte finde anvendelse, og ellers på grundlag af den anvendelige nationale lovgivning.

2.2. I den konkrete sag er der enighed om, at skaden er sket uden for det forvaringstidsrum, der er omhandlet i Montreal-konventionens artikel 17, stk. 1, således at retten til kompensation i hvert fald ikke kan baseres på denne bestemmelse. Der foreligger heller ikke en skade som følge af forsinkelse som omhandlet i denne konventions artikel 19, eftersom sagsøgeren ikke har rejst krav mod luftfartsselskabet på grund af et forsinket fly, men på grund af mangelfuld ydelse af bistand i henhold til forordning (EF) nr. 261/2004. Disse ydelser falder ikke ind under konventionens anvendelsesområde (Domstolens dom C-344/04, IATA, præmis 44 ff., om bistand i henhold til artikel 6 i forordning [EF] nr. 261/2004). Det samme bør gælde for en ret i forbindelse med manglende eller mangelfuld ydelse af en sådan bistand. **[Org. s. 10]**

2.3. Såfremt spørgsmål 1 besvares benægtende, kan sagsøgerens ret derfor kun følge af den anvendelige nationale lovgivning. Da der, eftersom skaden er indtruffet i Spanien, foreligger faktiske omstændigheder med grænseoverskridende aspekter, skal denne lovgivning anvendes i henhold til den internationale privatrets regler. I det konkrete tilfælde kan spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgerens ret skal betegnes som kontraktlig eller ikke-kontraktlig, stå åbent. Alle relevante lovkonfliktregler henviser nemlig til østrigsk lovgivning: Såfremt retten betegnes som kontraktlig (for en ret, som følger direkte af forordningen, C-274/16, C-447/16 og C-448/16, *flightright GmbH m.fl.*) følger anvendelsen af østrigsk lovgivning af Rom I-forordningens artikel 5, stk. 2, (sagsøgerens sædvanlige opholdssted og destinationen for flyvningen er i Østrig), og såfremt retten betegnes som ikke-kontraktlig følger anvendelsen af østrigsk

lovgivning af Rom II-forordningens artikel 4, stk. 2, sammenholdt med artikel 23, stk. 1, (sagsøgeren og luftfartsselskabet har sædvanligt opholdssted i Østrig). Desuden kan det muligvis udledes af den omstændighed, at begge parter har fremført et anbringende vedrørende bestemmelser i østrigsk lovgivning, at der er foretaget et entydigt valg af denne lovgivning i henhold til Rom I-forordningens artikel 3, stk. 1, sammenholdt med artikel 5, stk. 2, eller Rom II-forordningens artikel 14, stk. 2 [udelades].

2.4. Luftfartsselskabets hæftelse forudsætter i henhold til østrigsk lovgivning, at hotelmedarbejdernes uagtsomhed kan tilregnes selskabet. Et muligt grundlag for dette er § 1313a i Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (den almene lovbog), hvorefter den, der er forpligtet til en ydelse i forhold til en anden, hæfter for fejl begået af personer, som vedkommende benytter sig af ved opfyldelsen af denne forpligtelse. Denne bestemmelse vedrører ganske vist først og fremmest tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser; i henhold til relevant retspraksis kan den [**org. s. 11**] dog også anvendes, når der sker en tilsidesættelse af forpligtelser, som, uden at der foreligger en kontrakt, følger af et særligt indbyrdes juridisk forhold [udelades]. Et sådant særligt indbyrdes forhold foreligger i det foreliggende tilfælde i kraft af forpligtelsen til at yde bistand i henhold til artikel 5, stk. 1, litra b), sammenholdt med artikel 9, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 261/2004.

2.5. En persons adfærd tilregnes imidlertid kun skyldneren, når personen handler med henblik på at opfylde de forpligtelser, som påhviler skyldneren [udelades]. Dermed er det af afgørende betydning, hvilken forpligtelse luftfartsselskabet havde i det konkrete tilfælde. Eftersom denne forpligtelse fremgår af artikel 5, stk. 1, litra b), sammenholdt med artikel 9, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 261/2004, er der tale om et EU-retligt spørgsmål. Ifølge afdelingen er der to mulige fortolkninger:

(a) På den ene side er luftfartsselskabet muligvis kun forpligtet til at organisere overnatningen, altså til at finde et hotel og udrede udgifterne hertil. Hotelejerens kontraktpartner er i så fald flypassageren selv, idet vedkommende dog er repræsenteret af luftfartsselskabet ved indgåelsen af kontrakten. I dette tilfælde hæfter luftfartsselskabet kun for fejl, som begås ved valget af hotel; skader som følge af uagtsomhed fra hotelmedarbejderne må flypassageren derimod selv gøre gældende over for hotelejeren. I det konkrete tilfælde synes der ikke at foreligge en fejl ved valget af hotel – heller ikke under hensyntagen til artikel 9, stk. 3, i forordning (EF) nr. 261/2004 (særligt hensyn til de behov, som bevægelsehæmmede personer måtte have). Sagsøgeren bør derfor i så fald ikke gives medhold i søgsmålet. [**Org. s. 12**]

(b) På den anden side kan det antages, at luftfartsselskabet skylder indkvarteringen som sådan. Denne indkvartering kan under visse omstændigheder ske i et selskabets egne hoteller, og ellers idet luftfartsselskabet til dette formål indgår kontrakter med udenforstående hotelejere. I dette tilfælde benyttede luftfartsselskabet sig af hotelbestyrelsen ved opfyldelsen af sine egne forpligtelser.

Dette medførte i henhold til østrigsk lovgivning en hæftelse for uagtsom adfærd fra hotelmedarbejderne, idet luftfartsselskabet i tilfælde af en objektiv mangel ved hotellet skal bevise, at der ikke er begået fejl [udelades]. Også en selvstændig virksomhed og dens medarbejdere kan nemlig i henhold til relevant retspraksis være personer, som en anden person benytter ved opfyldelsen af sine egne forpligtelser og hvis fejl vedkommende dermed er ansvarlig for [udelades]. Det kan heller ikke udelukkes, at der foreligger en hæftelse, selvom luftfartsselskabet ikke har været i stand til at give hotelmedarbejderne nærmere anvisninger eller overvåge deres adfærd [udelades].

2.6. Ifølge øverste domstol er en fortolkning, hvorefter luftfartsselskabet skylder indkvarteringen som sådan, dog også mulig.

Ganske vist kræver ordlyden af artikel 9, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 261/2004 blot, at der »tilbydes« hotelophold, hvilket kan tyde på, at der kun gælder en forpligtelse til at finde et hotel og udrede udgifterne. Forordningen sigter imidlertid i henhold til betragtning 1 på at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer. Et sådant beskyttelsesniveau ydes [org. s. 13] ikke, såfremt luftfartsselskabet kun har disse begrænsede forpligtelser. I så fald er flypassageren nemlig kontraktpartner med hotelejerens og skal gøre sin ret til kompensation gældende over for denne. Med henblik på dette vil vedkommende kun have adgang til retterne på vedkommendes sædvanlige opholdssted, såfremt betingelserne i Bruxelles Ia-forordningens artikel 17 er opfyldt (hotelejerens virksomhed er rettet mod forbrugerens medlemsstat); i modsat fald må flypassageren i henhold til Bruxelles Ia-forordningen anlægge søgsmål i hotelejerens medlemsstat. Derimod er retterne på destinationen jævnligt tilgængelige for søgsmål mod det transporterende luftfartsselskab (Domstolens dom C-204/08, *Rehder*, senest C-274/16, C-447/16 og C-448/16, *flightright GmbH m.fl.*), hvilket gør forfølgelsen af kravet betydeligt lettere. Omvendt vil en forpligtelse til at yde kompensation ikke være en uforholdsmæssig byrde for luftfartsselskabet, eftersom det i tilfælde af hæftelse ikke selv skal yde denne kompensation, men derimod i henhold til sin kontrakt med hotelejerens kan rejse krav over for denne. Eftersom flypassageren kun som følge af en (i det mindste objektiv) fejl fra luftfartsselskabets side var nødsaget til at overnatte på det hotel, som selskabet stillede til rådighed, er det nærliggende at pålægge selskabet og ikke flypassageren risikoen ved et søgsmål i udlandet og usikkerheden om erstatningskravets erholdelighed.

2.7. Hæftelsen i henhold til østrigsk lovgivning afhænger således af, hvor langt luftfartsselskabets forpligtelser i henhold til artikel 5, stk. 1, litra b), sammenholdt med artikel 9, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 261/2004 rækker. Dette skal spørgsmål 2 afklare.

C. Procedureret [Org. s. 14]

1. Hverken vedrørende spørgsmål 1 eller spørgsmål 2 foreligger der nogen *acte clair* eller praksis fra Den Europæiske Unions Domstol. Derfor er øverste domstol som ret i sidste instans forpligtet til at foretage en præjudiciel forelæggelse.
2. Sagen om sagsøgerens appel udsættes på afgørelsen fra Den Europæiske Unions Domstol.

[udelades]

ARBEJDSDOKUMENT